

УДК 342.92

ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ЩОДО ПРОДАЖУ АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ І ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ НЕПОВНОЛІТНІМ ОСОБАМ

Бабич В.А., Мостович Ю.С.

Університет державної фіскальної служби України

В статті зазначається про особливості провадження у справах щодо адміністративної відповідальності за продаж неповнолітнім особам алкогольних напоїв і тютюнових виробів. Також охоплюється проблема алкоголізму серед молоді та заходів щодо запобігання поширення такого явища. Акцентується увага на актуальності даного питання. Аналізується статистика вживання шкідливих речовин неповнолітніми, які згубно впливають на їх здоров'я.

Ключові слова: алкоголізм, алкогольні напої, тютюнові вироби, неповнолітні, адміністративні правопорушення, адміністративні комісії, протокол.

Постановка проблеми. Алкоголізм серед молоді, а особливо серед неповнолітніх, на даний час є актуальним питанням. Однією з причин вживання алкоголю та тютюну в дитячому віці є вільний продаж алкогольних напоїв, а також тютюнових виробів. Проте так не повинно бути. На мою думку, дану проблему в Україні потрібно вирішувати більш радикальними методами, а саме повинно бути введено більше покарання до осіб, які займаються незаконним продажем алкогольних напоїв, а також тютюнових виробів неповнолітнім. Населення повинне розуміти до яких тяжких наслідків може призвести така недбалість. Все залежить тільки від нас самих, тільки ми можемо подбати про здоров'я нації. Адже, в останні роки все більше громадян помирає від алкоголю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему алкоголізму серед молоді та незаконний продаж алкогольних напоїв та тютюнових виробів досліджували багато науковців, такі як: О.М. Балакірева, Т.В. Бондар, Ю.П. Галіч, Н.О. Рингач, Я.О. Сазонова, Ю.В. Середя, С.В. Сидяк, О.Т. Сакович, Л.І. Живицька та багато інших. Водночас, вони в своїх творах зазначають соціологічні опитування громадян, адже, як зазначається вони є єдиним джерелом такої інформації. Відповідно, це дозволяє ознайомити українське суспільство з рівнем поширення серед підлітків тютюнокуріння та вживання алкоголю.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Алкоголізація молоді з кожним поколінням і навіть роком зростає, діти все раніше і раніше стають алкоголіками, навіть не підозрюючи про це, руйнують себе і свій організм зсередини, ламають своє майбутнє, країну, а також здоров'я своїх майбутніх дітей. Тому актуальним є дослідження питання про провадження у справах щодо алкогольних напоїв та тютюнових виробів та виявлення недоліків розгляду справи.

Мета статті. Головна мета цієї роботи полягає в тому, щоб розглянути особливості провадження у справах щодо продажу неповнолітнім алкогольних виробів та тютюнових речовин; теоретично осягнути проблему вживання алкоголю серед молоді, та зазначити можливі шляхи усунення даної проблеми.

Виклад основного матеріалу. Продавці відносяться дуже безвідповідально продаючи неповнолітнім алкогольні напої та тютюнові вироби,

адже саме в такому віці наноситься найбільша шкоду організму, що може призвести до більш тяжких наслідків в майбутньому. Не випадково законодавство України встановлює вік продажу неповнолітнім алкогольних напоїв та тютюнових виробів саме з 18 років.

Токсична дія алкоголю на організм підлітка у кілька разів сильніша, ніж на організм дорослого. Навіть однократні вжитки спиртного можуть мати самі серйозні наслідки. При концентрації алкоголю в крові 0,5-0,6% /це відповідно 0,5 л горілки/ у підлітка може наступити смерть. При кожному гострому сп'янінні гине певна кількість клітин, порушується обмін речовин. Інтенсивність руйнування клітин і порушення функцій органів залежить від кількості випитого, стану внутрішніх органів, спадковості, віку і статі. У більшості випадків при гострому сп'янінні раптова смерть спричинена розладом коронарного кровообігу, зупинкою серця, травмою, нещасним випадком. Зловживання алкоголем стимулює розростання сполучної тканини у внутрішніх органах, призводить до атеросклерозу судин, внаслідок чого порушується живлення тих чи інших органів і систем, що спричиняє передчасну старість [6].

Встановлено, що більшість курців починають палити в підлітковому віці. З тих, хто почав курити в молодому віці й продовжує курити все своє життя, половина, в остаточному підсумку, помирає від хвороб, пов'язаних з палінням. Шкода паління для підлітків катастрофічно велика, воно заважає росту організму, завдає удару по органах у момент їхньої найбільшої незахищеності, коли вони ще не виробили імунітету до зовнішніх подразників. Шкідливий вплив тютюнової отрути позначається на роботі головного мозку. У курящих юнаків на 5% знижується обсяг пам'яті й на 4,5% легкість навчання, точність додавання цифр погіршується на 5,5%. Не дивно тому їх відставання у навчанні. Крім фізіологічної небезпеки в цей період, величезна і психологічна шкода паління для підлітків. Куріння також є однією з головних причин неврозів у дітей. Вони стають дратівливими, запальними, погано сплять. У них з'являються неухважність, слабшає увага, порушується пам'ять і розумова діяльність [7].

Таке становище в суспільстві може призвести також до збільшення відсотку адміністративних правопорушень, скоєних неповнолітніми. Адже, згідно соціологічних досліджень причи-

нами скоєння проступків стають: не усвідомлення наслідків своїх вчинків – 37%; надмірне вживання алкоголю, наркотиків – 28%; незнання законів України – 5%; недостатнє виховання та увага з боку батьків – 15%; вплив друзів, негативної компанії – 10%; важке матеріальне становище – 5% [8].

Статистика показує, що 50,5% хлопців вважають, що за бажанням вони зможуть легко дістати цигарки. Дівчата дещо менше (43,8%), але все ж таки відмічають легкість діставання цигарок у разі потреби. 61% учнів відповіли, що їм легко дістати пиво та 68% – слабоалкогольні напої, якщо б вони цього захотіли. Трохи менше респондентів відповіли, що їм легко придбати шампанське та вино, – 51,2% та 47,5% відповідно. Міцні алкогольні напої з легкістю можуть дістати 29,9% респондентів. Практично немає значної відмінності між відповідями юнаків та дівчат стосовно легкості придбання алкогольних напоїв. Дещо більше дівчат (70,6%), ніж хлопців (66,4%), вважають, що їм легше придбати слабоалкогольні напої. Для хлопців видається легше дістати міцні напої (33%), ніж для дівчат (25,9%) [4].

Для найбільшої кількості учнів пиво є одним з найдоступніших алкогольних напоїв у роздрібній мережі. Так, для особистого вживання в магазині його придбали 23,2% учнів 1–2 рази, три та більше разів – 17,1% респондентів. Причому набагато більше таких покупців серед хлопців, ніж серед дівчат [4].

Отримані дані свідчать не тільки про поширення шкідливих звичок серед молоді, але й про доступність алкогольних напоїв та тютюнових виробів. На це не можна спокійно звертати увагу, з цим потрібно боротися.

Чинне законодавство забороняє продаж алкогольних напоїв неповнолітнім.

Згідно статті 156 КУпАП продаж пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв або тютюнових виробів особі, яка не досягла 18 років, тягне за собою накладення штрафу від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [1].

Заборону щодо продажу пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових та тютюнових виробів особам, які не досягли 18 років також зазначена в Законі України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів», а саме це передбачено статтею 15-3 [2].

Окрім цього в даній статті зазначається, що продавець пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових або тютюнових виробів зобов'язаний отримати у покупця, який купує пиво (крім безалкогольного), алкогольні напої, слабоалкогольні напої, вина столові або тютюнові вироби, паспорт або інші документи, які підтверджують вік такого покупця, якщо у продавця виникли сумніви щодо досягнення покупцем 18-річного віку [2].

У разі відмови покупця надати такий документ продаж пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових або тютюнових виробів такій особі забороняється [2].

Згідно зі статтями 15, 17 Закону України до суб'єктів господарювання застосовуються фінан-

сові санкції у вигляді штрафу – 6800 гривень та анулювання ліцензії на право здійснення роздрібно-торгівлі алкогольними напоями і тютюновими виробами. Окрім того, працівник, який безпосередньо продав заборонений товар підліткові, притягується до адміністративної відповідальності і також сплачує штраф від 500 до 1700 грн. [2].

Незважаючи на це, результати дослідження показують зовсім інше, а саме, те, що підліткам досить легко купувати цигарки в роздрібній торговій мережі, а також те, що алкогольні напої будь-якої міцності фактично вільно доступні для учнівської молоді.

Необхідною умовою нормального функціонування будь-якого демократичного суспільства є належний рівень організації боротьби держави та її компетентних органів з протиправними проявами. Серед різних засобів державного примусу адміністративній відповідальності за законодавством України відводиться чільне місце. Це зумовлено передусім значною кількістю правопорушень, які тягнуть за собою накладання адміністративних стягнень [5].

Велику кількість справ про адміністративні правопорушення розглядають адміністративні комісії при виконкомах сільських і селищних рад та самі виконкоми згаданих рад. Відповідно до ст. 218 КУпАП Адміністративні комісії – це колегіальні органи, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, склади яких закріплено майже у всіх главах Особливої частини. Саме адміністративні комісії при виконавчих органах сільських, селищних, міських рад розглядають справи про адміністративні правопорушення, що стосуються продажу неповнолітнім особам алкогольних напоїв [5].

Серед органів адміністративної юрисдикції адміністративні комісії посідають особливе місце, адже це єдині в даній системі колегіальні органи, які були створені виключно для розгляду справ про адміністративні правопорушення. Слід зауважити, що більшість адміністративних комісій, які діють при виконавчих органах місцевого самоврядування – це недержавні органи, які утворюються у містах, селах і селищах виконкомами місцевих рад. Проте адміністративні комісії мають статус державних органів, якщо вони утворюються в районах областей, районах міст Києва та Севастополя місцевими державними адміністраціями. Компетенція та правова природа останніх на сьогодні й досі не врегульовані у жодному нормативно-правовому акті [5].

Після порушення справи і адміністративного розслідування складається протокол. Він є процесуальним документом, що фіксує закінчення розслідування. Протокол складається про кожне правопорушення, крім випадків, передбачених законодавством (ст. 258 КУпАП). Стаття 256 КУпАП встановлює обов'язковий перелік відомостей та атрибутів, які мають у ньому міститися [3].

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються: дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягується до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення); місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане право-

порушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи. Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі. Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами [1].

На етапі підготовки справи до розгляду орган зобов'язаний вирішити: 1) чи належить до його компетенції розгляд цієї справи; 2) чи правильно складені протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення; 3) чи оповіщені особи, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце розгляду; 4) чи затребувані необхідні додаткові матеріали; 5) чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягується

до відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката. Отже, протокол є підставою для розгляду справи про адміністративне правопорушення. Глава 19 КУпАП встановлює порядок оформлення, вимоги до протоколу про адміністративне правопорушення [3].

Після складання протокол і всі матеріали розслідування направляються на розгляд органу (посадовій особі), уповноваженого розглядати відповідну категорію справ про адміністративні правопорушення [3].

Висновки і пропозиції. З наведеного вище, можна зробити висновок, що заходи спрямовані на боротьбу з таким негативним явищем є недостатніми для його припинення. На нашу думку, норми, встановлені законом, повинні бути жорсткішими для осіб, які незважаючи на заборону продовжують продавати алкогольні напої та тютюнові вироби неповнолітнім.

Список літератури:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Кодекси України: В 3-х кн. – К., Юрінком Інтер. – 2016. – Кн. 1.
2. Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» від 19 грудня 1995 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/481/95-вр>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Науково-практичний коментар. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazakon.ru/ukr/kuap/218/default.htm>
4. Рівень поширення і тенденції вживання тютюну, алкогольних напоїв, наркотичних речовин серед учнівської молоді України: 2011 / О.М. Балакірева (кер. авт. кол.); Т.В. Бондар, Ю.П. Галіч та сім. Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка. – К.: ТОВ ВПК «ОБНОВА», 2011. – 176 с.
5. Живицька Л.І. Щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення адміністративними комісіями в Україні та ефективності такого розгляду / Л.І. Живицька // Форум права. – 2013. – № 4. – С. 98–102 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_4_19.pdf
6. Проблема дитячого куріння і алкоголізму. Вплив алкоголю на організм дітей та підлітків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nashiproblemy.blogspot.com/2012/03/blog-post.html>
7. Проблема дитячого куріння і алкоголізму. Проблема куріння в підлітковому віці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nashiproblemy.blogspot.com/2012/03/blog-post_30.html
8. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх в Україні. Дніпровське районне управління юстиції у м. Києві. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dnipr.kievcity.gov.ua/files/2016/3/30/nepovnolitni.pdf>

Бабич В.А., Мостович Ю.С.

Університет государственной фискальной службы Украины

ПРОИЗВОДСТВО ПО ДЕЛАМ О ПРОДАЖЕ АЛКОГОЛЬНЫХ НАПИТКОВ И ТАБАЧНЫХ ИЗДЕЛИЙ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИМ

Аннотация

В статье отмечается об особенностях производства по делам об административной ответственности за продажу несовершеннолетним алкогольных напитков и табачных изделий. Также охватывается проблема алкоголизма среди молодежи и меры по предотвращению распространения такого явления. Акцентируется внимание на актуальность данного вопроса. Анализируется статистика употребления вредных веществ несовершеннолетними, которые пагубно влияют на их здоровье.

Ключевые слова: алкоголизм, алкогольные напитки, табачные изделия, несовершеннолетние, административные правонарушения, административные комиссии, протокол.

Babich V.A., Mostovich Yu.S.

University of the State Fiscal Service of Ukraine

PROCEEDINGS OF THE SALE OF ALCOHOLIC BEVERAGES AND TOBACCO MINOR

Summary

The article notes the peculiarities of the proceedings in cases of administrative liability for selling alcoholic beverages and tobacco products to minors. The issue of alcoholism among young people and measures to prevent the spread of this phenomenon are also covered. Attention is focused on the relevance of this issue. The statistics of the use of harmful substances by minors are analyzed, which adversely affect their health.

Keywords: alcoholism, alcoholic beverages, tobacco products, juveniles, administrative offenses, administrative commissions, protocol.